

Co a proč děláme

CAD
/ ČESKÁ
ASOCIACE
DOKTORANDEK
A DOKTORANDŮ

Proč ČAD vznikla?

V ČR doposud neexistovala platforma, která by se specificky zabývala situací doktorandů X EU

- SK RVŠ – KDS
- Fakultní/oborové – bez širšího dosahu
- Vzor v zahraničních platformách – hl. v Asociácii doktorandov Slovenska (ADS)

Absence pozornosti ze strany orgánů a institucí ovlivňujících fungování VaV i přes podílení se doktorandů na vědecké produkci

Jak jsme se k tomu dostali?

Přes naše domovské instituce a spolky, které se zabývají vědou jako studijním a pracovním prostředím

Káča Cidlinská

Sociologie

FSV UK

NKC – gender a věda

SOÚ AV ČR

gender a věda

Lukáš Dvořáček

Biologie

PřF UK

Fórum Věda žije!

VĚDA ŽIJE!

Proč měnit doktorské studium v ČR I.

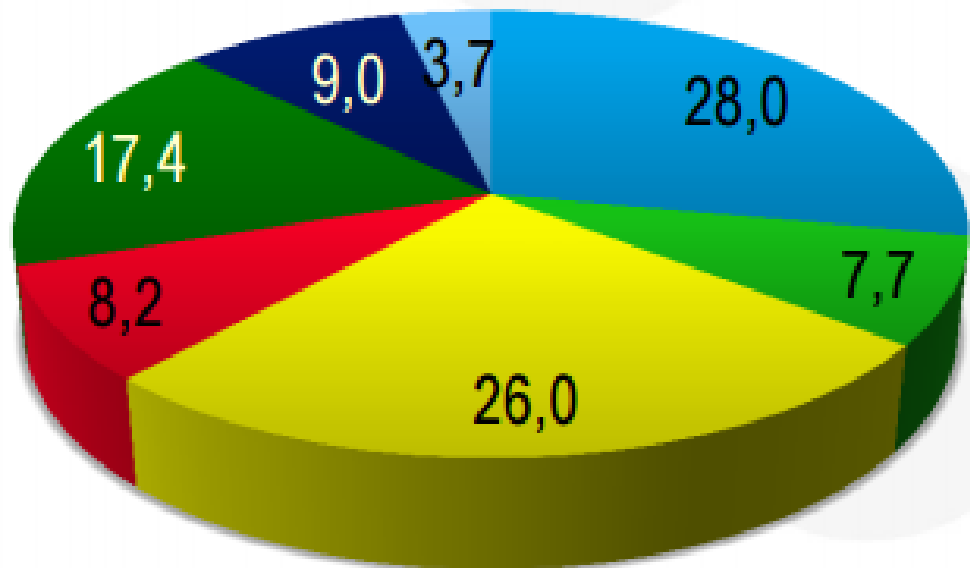
Rysy doktorského studia v ČR

- **Absence standardizovaných pravidel** – velké rozdíly ve studijních podmínkách (nároky na získání titulu PhD, příjem, vedení)
 - Dizertační projekty nebývají nutně navázány na grantové projekty školitelů (hl. v SocV a HumV)
 - Být zapojen do práce na grantových projektech školitele nutně neznamena pracovní smlouvu a plat
 - Mnoho doktorandů pobírá jen stipendium a přitom nečerpají student. výhody (většina starší 26 let)
 - Stipendium se pohybuje od 4 do 13 tis. měsíčně (většina stipendií se tedy pohybuje pod hranicí příjmové chudoby); 1/3 doktorandů přispívají rodiče (KREDO 2014)
 - Na některých fakultách/katedrách se od doktorandů vyžaduje práce odpovídající plnému úvazku jen za stipendium

prodlužování studia (6 let jako standard), **vysoká „úmrtnost“ studujících** (50 %), snižování kvality

Důvody přerušení studia

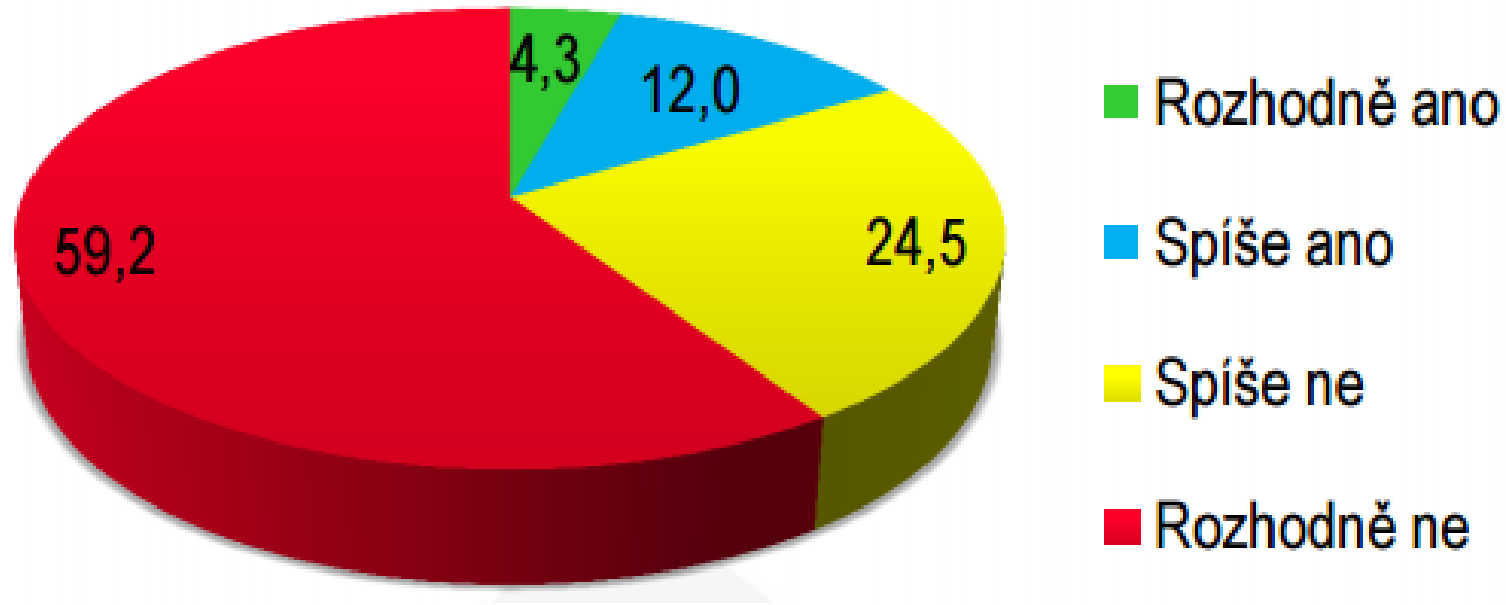

- Rodičovská dovolená, založení rodiny
- Finance
- Pracovní vytížení nebo pracovní příležitost
- Doktorské studium/téma neodpovídá mým představám
- Nedostatek času, časová tíseň
- Zahraniční pobyty, cestování
- Jiné

Šetření KREDO 2014

Dostatečnost vyplaceného stipendia k pokrytí životních nákladů

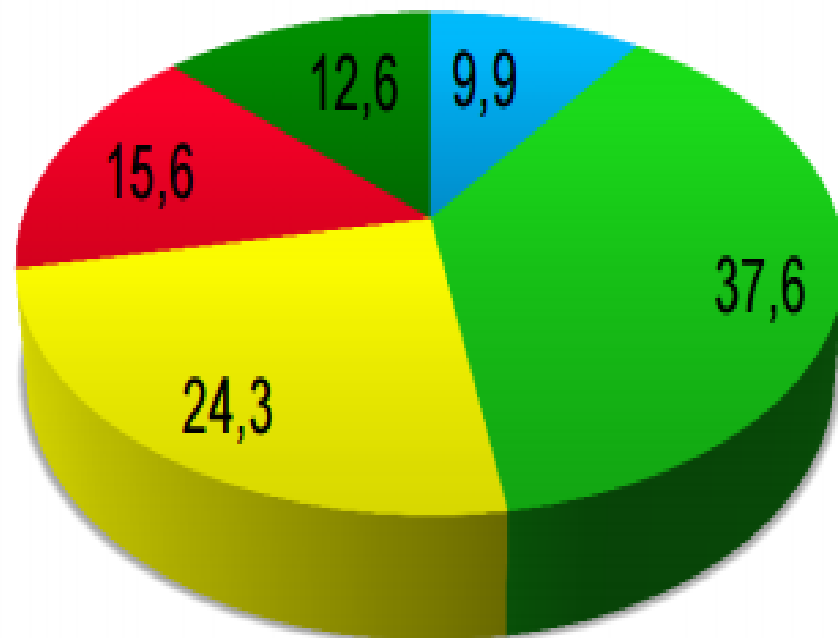
Všichni studenti

Šetření KREDO 2014

Předpoklad

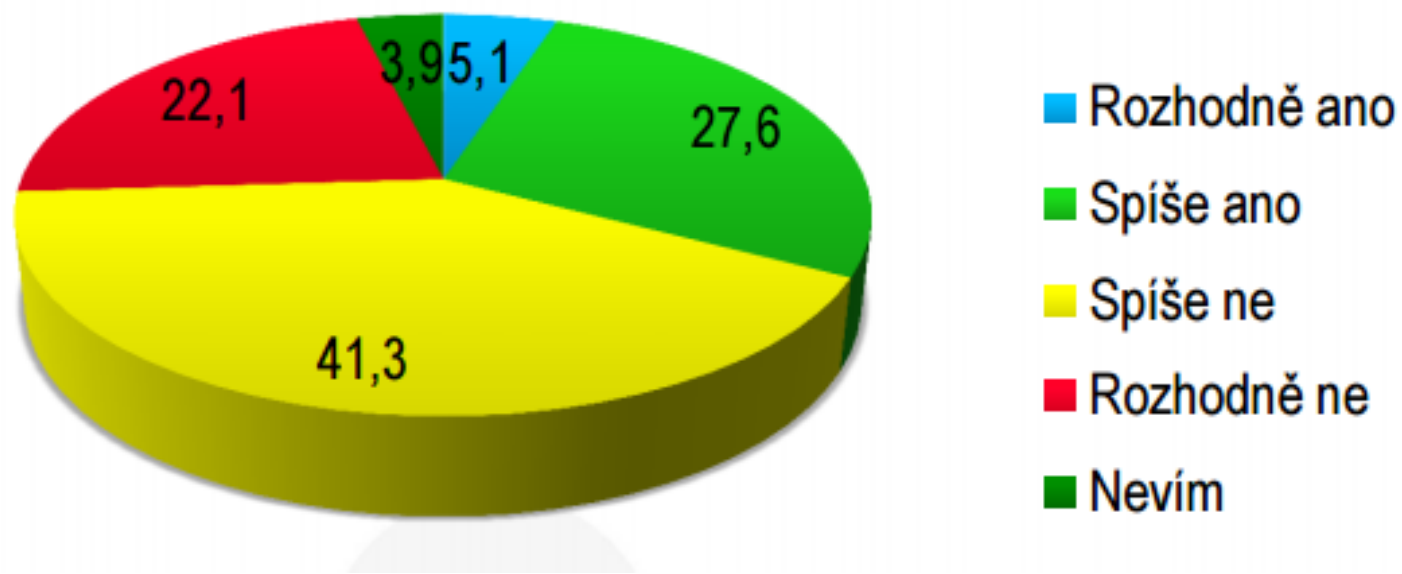
Dokončení studia v rámci standardní doby studia

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nevím

Neoptimističtější jsou prváci a druháci...☺

Dostatek času na přípravu disertační práce (1)

2/3 doktorandů se zabývají i výzkumnou činností, která přímo nesouvisí s předmětem jejich disertační práce.

44 % studentů učí nad rámec svých povinností, v takovém případě je pedagogická aktivita honorována u 62 % studentů.

Doktorand jako mačkopes

- **Chybí výhody studenta** - nad 26 let si doktorand/ka platí soc. a zdravot. pojištění
- **Chybí výhody zaměstnance** – stipendium se nezapočítává do důchodu a mateřské
- Doktorandi často pracují, ale jen za stipendium – tzn. nemají úvazek, nemohou být v institucionálních odborech
- ČAD jako alternativa odborů pro doktorandy

**NEJASNÝ STATUS DOKTORANDA:
STUDENT / ZAMĚSTNANEC**

Proč měnit doktorské studium v ČR II. - návaznost na profesní dráhu

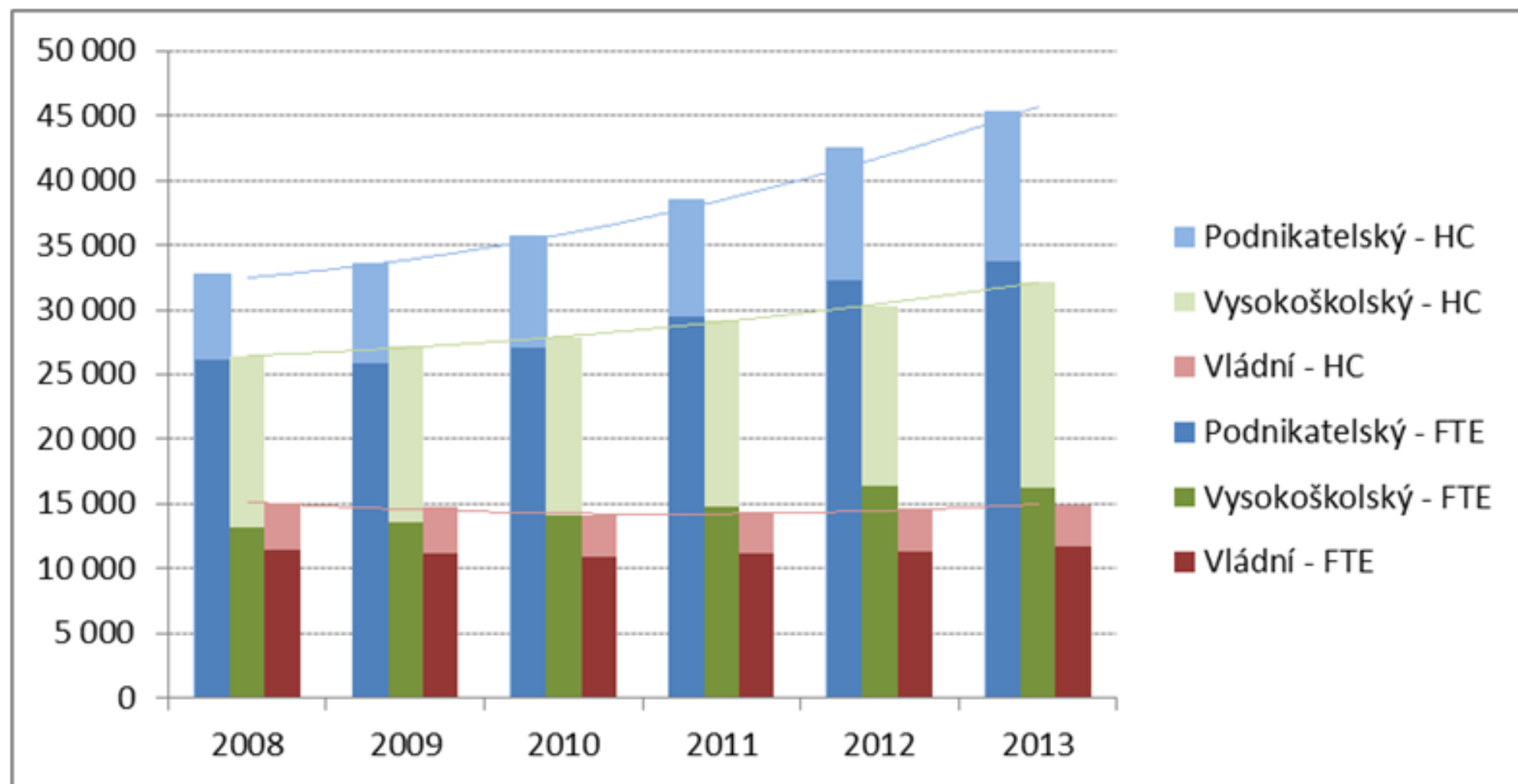
Počet výzkumníků v ČR kontinuálně narůstá (od r. 2001 o 76 %),
ale počet stabilních pracovních míst na plný úvazek klesá (OECD 2010)

Rozdíl mezi počty fyzických osob (32 000) a obsazených pozic přepočtených na plný úvazek (16 000) ve vysokoškolském sektoru (70 % všech akademických pracovníků v ČR) dosáhl 50 % (Úřad vlády 2014)

Příčiny tohoto stavu – reformy vědy a výzkumu započaté v r. 2004

- Silný nárůst účelového financování na úkor institucionálního – pod úroveň 50 % (Technopolis Group 2011)
- i platy seniorních výzkumníků jsou běžně kryty penězi z grantových projektů (X zahraničí, kde jsou využívány zejména pro platy doktorandů a postdoků)

Obr. 4.2: Počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v ČR podle sektorů v letech 2008 – 2013

Zdroj dat: ČSÚ (Úřad vlády 2014: 44)

Je uveden evidenční počet zaměstnanců (HC) i přepočítaný na plný pracovní úvazek (FTE).

Proč měnit doktorské studium v ČR III. - návaznost na profesní dráhu

Počet doktorandů narůstá (2014 – 2013 o 36 %) (MŠMT 2014)
(od 2016 na některých školách/oborech začíná klesat)

2015 – prezenční (12 713 osob), kombinované (11 215 osob) (MŠMT 2016)

Nadprodukce držitelů titulu PhD (akademické zaměření kurikul)

Minimum zůstane v akademické vědě - rétorika excellence: zůstanou ti nejlepší

Podezřelost rétoriky zejména v případě žen

- Narůstá rozdíl mezi podílem doktorandek a podílem výzkumnic X rétorika přirozeného vývoje
- 2001 - 8 % (36 % vs. 28 %) 2013 – 16 % (44 % vs. 28 %) (Tenglerová 2014)

Plánovaná náplň práce ČAD

Hlavní témata:

- Výše stipendií / příjmu
- Standardizace pravidel studia

Hlavní cíl:

- dokončovat doktoráty úspěšně a včas
- za srovnatelných podmínek po celé ČR

Agenda:

- Informování o problémech DS – medializace
- Identifikace problémů + návrhy řešení
- Komunikace s osobami na rozhodovacích pozicích
 - Spolupráce se SK RVŠ a odbory
- Síťování – setkávání – vzájemná podpora
 - Vytvoření doktorandské komunity

Inspirace – Slovenský příklad

- **Slovensko 10 000 doktorandů** (prezenčních 5500) X SR 2x méně obyvatel a 5x méně doktorandů...
- **Řádná doba studia: 3 roky** (medicína, veterina 4)
 - nad 3 roky si studenti platí školné; maximální doba studia 5 let, pak nutnost zapsat se znovu do 1. ročníku
- **Doktorand má status studenta do 30 let** (tzn. výhody do 26 let ztrácí jen v souvislosti s cestováním do zahraničí)
 - po 30. roce jen dálkové studium – školné 1500 eur ročně (40 tis. Kč)
- **Stipendium: 545 eur** (14 tis. Kč) **do vykonání dizertační zkoušky, pak 636 eur** (17 tis. Kč)
 - některé banky zohledňují stipendium jako příjem – pak se započítává do výpočtu hypotéky
 - pokud doktorand/ka nedostuduje úspěšně, měl/a by dle zákona stipendium vratet (školy to však většinou odpouští)
 - Čekáme na informace, zda mají data sledující efekt plošného zavedení výše stipendia na úspěšnost studia
- **Standardizace pravidel studia: Akreditační spisy VŠ** definují povinnosti doktorandů (objem výuky, počet vedených bakalářek, atp.) podrobněji než v ČR

Na Slovensku spadají doktorandi pod agendu odborů

Dosavadní úspěchy ČADu

- **Mediální pozornost věnovaná tématu**
- **Zpracování tématu doktorského studia do Akčního plánu rozvoje lidských zdrojů a genderové rovnosti ve vědě a výzkumu, který nyní vytváří pracovní skupina při MŠMT**
- **Podpora ze strany odborů**
 - Vysokoškolského odborového svazu
 - Odborového svazu zaměstnanců ve VaV
- **Pozornost věnovaná doktorskému studiu ze strany politické reprezentace**
 - Ministryně Kateřina Valachová
 - Místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace Pavel Bělobrádek
 - Poslanec KDU-ČSL Jiří Mihola (místopředseda sněmovního výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu)

Použitá literatura / zdroje

OECD. *Careers of doctorate holders: employment and mobility patterns. Statistical Analysis of Science, Technology and Industry. STI working papers 2010/4.* 2010. Dostupné z: <http://www.uis.unesco.org/ScienceTechnology/Documents/44893058.pdf>

TECHNOPOLIS GROUP. *Mezinárodní audit výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Závěrečná zpráva – 7. Lidské zdroje ve VaV.* Brighton: Technopolis Limited, 2011 Dostupné z: <http://audit-vav.reformy-msmt.cz/soubory-ke-stazeni/zaverecna-zprava-z-audituvaval/>

MŠMT. *Statistická ročenka školství – Vývojová ročenka 2004/05 – 2013/14. Vývoj terciárního vzdělávání.* 2014. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyvojova-rocenka-skolstvi-2003-04-2013-14>

ÚŘAD VLÁDY. *Analýza stavu výzkumu, vývoje a inovací v České republice a jejich srovnání se zahraničím v roce 2014.* 2014. Dostupné z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=759405>

FISCHER, J., VLTAVSKÁ, K. *Doktorandi 2014: Základní výsledky šetření postojů studentů doktorských studijních programů vysokých škol v České republice.* 2014. KREDO. Dostupné z: <http://kredo.reformy-msmt.cz/kredo-pro-vysoke-skoly/doktorandi-2014-vystup>

MŠMT. *MŠMT, data o studentech, poprvé zapsaných a absolventech vysokých škol.* 2016. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/data-o-studentech-poprve-zapsanych-a-absolventech-vysokych>

TENGLEROVÁ, H. *Postavení žen v české vědě a aktivity na jejich podporu. Monitorovací zpráva za rok 2013.* Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2014. 72 s. Dostupné z: <http://www.genderaveda.cz/files/postaveni-zen-v-ceske-vede-2013.pdf>